

ههلبژاردن پیشوهخته له عێراق دهکریت؟

01-08-2021

نووسههکان

د. یاسین تهها

کورته: بازنه‌ی کسانه‌وه‌کان له ههلبژاردنی پیشوهخته‌ی چاوه‌پوانکراوی 10 ئۆکتۆبه‌ری ئەمسال له‌دوای سه‌دره‌وه‌ فراوانتر بوو. به‌مدواییانه‌ش حیزبی شیوعی و قه‌واره‌کانی ئەیاد عه‌للاوی، س‌ا‌ل‌ح موته‌ل‌گ و زیاتر له 20 ورده‌ هیزی دیکه‌ی گرت‌ه‌وه، به‌لام هه‌یشتا دواخستنی پرۆسه‌که‌ یان ئەنجامدانی له‌واده‌ی دیاریکراودا، جیگه‌ی مشتومره‌ و به‌هیچ ئاراسته‌یه‌کدا، به‌ته‌واوی یه‌کلایی نه‌بووه‌ته‌وه‌.

بازنەي كشانەوھەكان لە ھەلبژاردن پيشوھختەي چاھەروانگراوي 10 ئۆكتۆبەري ئەمسال لەدواي سەدرەوھە فراوانتر بوو. بەمدوايپانەش حيزبي شيوعي و قەوارەكانى ئەياد ەللاوي، سالح مۆتلەگ و زياتر لە 20 وردە ھيزي ديگەي گرتەوھ، بەلام ھيشتا دواخستنى پرۆسەكە يان ئەنجامدانى لەوادەي ديارىكراودا، جيگەي مشتومرە و بەھيچ ئاراستەيەكدا، بەتەواوي يەكلایي نەبووھتەوھ.

پاساوي كشانەوھەكان لە ھەلبژاردن جياوازن، سەدر كە دەستپيشخەربوو لە راگەياندن بایكۆتي پرۆسەكە، ھۆكارىكى روونى نەخستەپروو، بەلام باوھري زال ئەوھەيە كە بۆ پاراستنى رەوتەكەي بوو لە ليكەوتەي كۆمەلەيگ شكست و دارمان لە كەرتى تەندروستى و كارەبا كە سى مانگ بەر لەوادەي ھەلبژاردن، كاربەدەستە سەدرىيەكانى تووشى شەرمىكى گەورە كرديبوو. ئەوان چەندىن سالە كۆنترۆلى ئەم دوو وھزارەتەيان كرديوو. پاساوي ەللاوي و ھيزەكانى ديگەي وھك شيوعي و بزووتنەوھ و ھيزە نوپيەكانى پاش تشرىنى 2019، پەيوھستە بە بېھودەي ئەنجامدانى ھەلبژاردن. ئەويش لە دۆخىكدا كە چەك بەلادەستىن و پارەو مۆلك و مالى دەولەت لە خزمەت ھيزە سياسيە كارىگەرەكاندا بىت. ديارە ئەمەش چارەسەريكى دەستودەمى نپيە و بەچەندىن سالى ديگەيش چاك ناكريت، تەنانەت ئەگەر ويست و بەرنامەشى بۆ ھەبىت.

جياواز لە بايكۆتي شوباتى 2014، ئەمجارەيان سەدر بەتەواوي خۆي لە كاروبارى سياسى دوورەپەريز نەگرتوھ، ئەوھتا جگە لەبەردەوامى تۆمارکردنى لايبەنگرانى بۆ پرۆژە سياسيە كۆمەلەيەتيبەكەي (البنيان المرصوص)، لە دەمى سەردانى كازميشدا بۆ واشنتون لە ھەفتەي رابردوو، توپتيكى دەستخوشي كرد بۆ ريككەوتنى گۆرپنى ئەركى ھيزەكانى ئەمەريكا لە شەپەكەرەوھ بۆ راپۆزكار، ھەندىك لە بەريزير و كەسە ديارەكانى ناو رەوتەكەيشى بەدوورى نازانن كە ريبەرەكەيان لە ھەر كات و ساتىكدا بريارى گەرانەوھ بۆ ناو پرۆسەي ھەلبژاردن بەدات، چونكە بەگوتەي ئەوان "ولت پيوستى پيەتي"، لەلایەكى ديگەشەوھ داوا و تكاي زۆر لە زۆر لايبەنەوھ لە سەدر كراوھ بۆ ئەوھي پاشگەز بىتەوھ.

ھەلبژاردنى پيشوھختەي تشرىنى داھاتوو كە ئەگەر سەربگريت پيشينەبەكى نوپيە لە ميژووي پرۆسەي سياسى عىراق لە پاش 2003، لە بنەپەتدا بۆ چارەسەركردنى ئەو قەيرانە گەورەيە بريارى ليدرا كە خوپيشاندانى كۆتاييەكانى 2019 ي سەردەمى عادل ەبدولمەھدي ھينايە كايەوھ، بەلام بەشيكي بەرچاا لە ھيزە چالاكەكانى ئەم جموجۆلە ھەر لە سەرهتاوھ پاشەكشەيان كرديوو. بەشى زۆرى ئەندازەي ياسا و داھەشكردنى بازنەكانى ھەلبژاردنپيش لەلایەن رەوتى سەدرەوھ كراوھ و وھك كالا بەبالاي ئەواندا دووراوھ، كەچى ئيستا پاشەكشەيان ليكرديوو، ئەمەش دووھۆكارى گەورەن بۆ ئەوھي ئەگەري ئەنجامنەدانى بەھيزتر بكن بەتايبەت ئەگەر سەدر پەشيمان نەبىتەوھ، كە جگە لە ھيزيكي جەماوھري گەورە كە لە چارەكى شيعە زياترە، باليكي سەربازى گەورەشى بەدەستەوھەي (سرايا السلام).

جگە لە حكومەت، ئەوھي بە ئاشكرا پيداگيري لەسەر ئەنجامدانى ھەلبژاردن دەكات نوورى ماليكى سەرۆكۆھزيرانى پيشووتەرە، لەكاتىكدا ماوھەكانى رابردوو دزى سازکردنى بوو، چونكە ياساكە، دەنگەكانى ئەو پەرتەوازە دەكرد. ئەم پيداگيريەي ئيستاي ماليكى دوو خویندەنەوھ ھەلدەگريت، بەكەميان ھەولنى كەلك وەرگرتنە لە نەبوونى سەدر كە ركاھەري سەرەكى و سەرسەختى ماليكيە يان ھەراسانكردنپيەتي، لە كاتىكدا ئەو ھيشتا لە دۆخى بايكۆتكردنەدايە. دووھميشيان تۆمارکردنى ھەلوپست و خۆھەلكيشانى ماليكيە بە دەربىنى ئامادەي بۆ ھەلبژاردن لەكاتىكدا كە دلنپايە ناكريت، بەمەش دواتر ديكاتە ھەلوپست و وھك بانگەشە بەكارى ديئيت.

حكومەتي كازمى كە سەرپەرشتى پرۆسەكە دەكات و چارەبەكى جياوازلە بەرگريكردن لە ھەلبژاردن لەوادەي خۆي نپيە، چونكە ئەم حكومەتە لەبنەپەتەوھ بۆ دوو ئەرك ھەلبژيردراوھ كە ئەوانپيش ئەنجامدانى ھەلبژاردن و بەرەنگاربوونەوھي كۆرۇنا و ليكەوتەكانى بوو. ھەر سستيبەك يان كەمترەخمىيەك لەم دوو بوارەدا شەرعىەتي دەخاتە مەترسيبەوھ و ديكاتە نيچير بۆ نەيارە زۆر زوھەندەكانى، بەلام باوھري زال ئەوھەيە كە دواكەوتنى ھەلبژاردن بەرژەوھەندى كازميشى تيدايە، چونكە چەند مانگيكي ديگە تەمەنى كابينەكەي دريژ دەكاتەوھ و دەرفەتي زياترى پندەدات بۆ بىركردنەوھ لە داھاتوودا.

سازکردنى ھەلبژاردن تەنيا لەسەر ھەلوپستە سياسى و ياساييەكان نەوھستاوھ، لايبەنيكى گرنكى ئەم پرۆسەيە ئاسايش و ئۆفرەيبە كە ئەويش بەندە لەسەر ھەلوپستى ميليشيا چەكدارەكانى شيعە. ئەم گرووپانە ھيشتا لەمشتومردان لەبارەي چۆنەتي مامەلەكردن لەگەل ئەنجامەكانى دیدارى كازمى و بايدن، ھاوھەيمانە سياسيەكانى ئەم گرووپانە (فەتح) پيشوازي ليدەكەن، بەلام ھەندىك لە ميليشياكان دزى دەوھستەنەوھ، ھەندىكيشيان ھيشتا بیدەنگن. زانباريە دزەپىكراوھكانپيش باس لەناكۆكى و داھەشبوون و مشتومر

دەكەن لەنڧوان "ئەنجوومەنى ھاوئاهەنگى موقاومە" تاوەكو يەكلایىبوونەوہى ھەلۆىستى ئەوانىش لە حكومەتى كازمى و لە ھەلبژاردنىش لایەنى ئۆقرەى پىرۆسەكە ھەر بەتەمومژاوى دەمىنئەتەوہ.

رەنگە زۆرىەى لایەنەكان ھاوپاين لەسەر نەبوونى دەرفەت و زەوینەى سازكردنى ھەلبژاردن لە تشرىنى دووہمى 2021، بەلام روونە ھىچ لایەكان دەستپىشخەرى دواخستنى ناكەن بەو پىيەى بە نىشانەى شكست و لاوازى لىكدەدرئەتەوہ، حكومەتى كازمى و كۆمىسيۆنىش دەبئت تاوەكو دواچركە شەپى لەسەر بكەن. واديارە ئەوہى كارىگەرئىش دەبئت لە دواخستنى، زۆربوونى كشانەوہكان و زالبوونى بارودۆخەكە بەسەر ئەم خواست و وادەيەدا، ئەوہش رەنگە ماوہيەكى دىكەى پىچىت تاوەكو دەگاتە دۆخى خەملىن، ھەلبەت ئەگەر پاشگەزبوونەوہى سەدر يان پالئەرەكانى سازكردنى ھەلبژاردن بەخىراى بەئاراستەى پىچەوانە نەكەونە جۆلە!

*ياسين تەھا، شارەزای كاروبارى عىراقە و ئەو وتارەى بەتايبەت بۆ ناوہندى لىكۆلئىنەوہى رووداو نووسىوہ.